

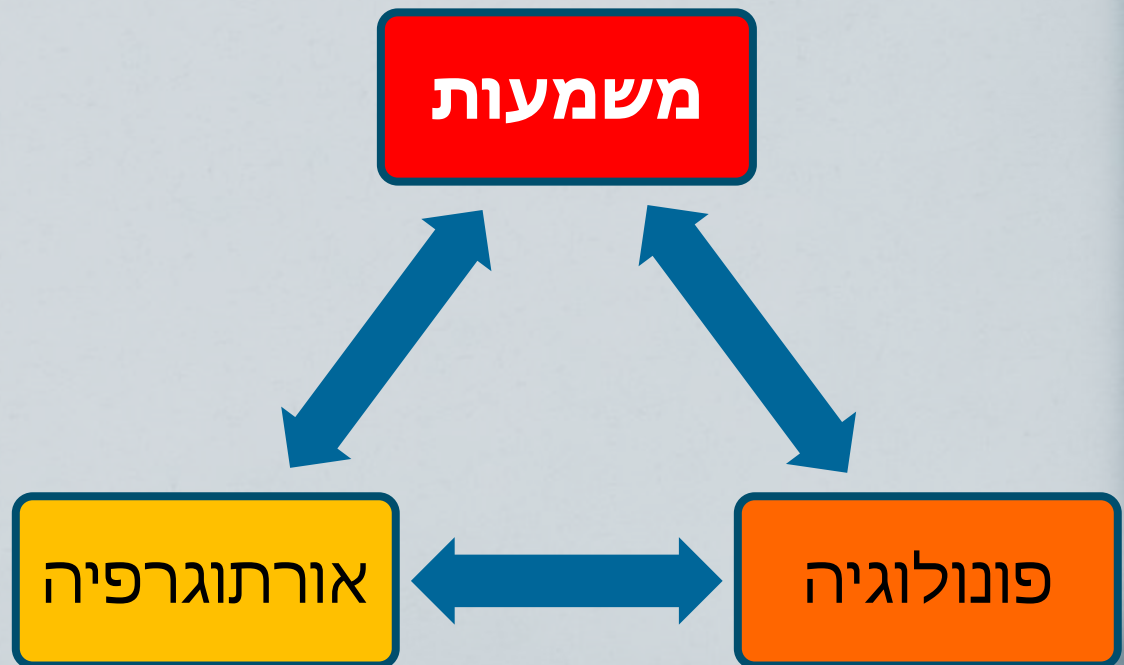
היחסים הדינאמיים בין אורתוגרפיה פונולוגיה והקשר

מה ניתן ללמוד מתנועות העיניים בקריאת
הומופונים והטרופונים במשפט?

חמוטל קריינר
תמר דגני
אורנה פלג
זהר אביתר

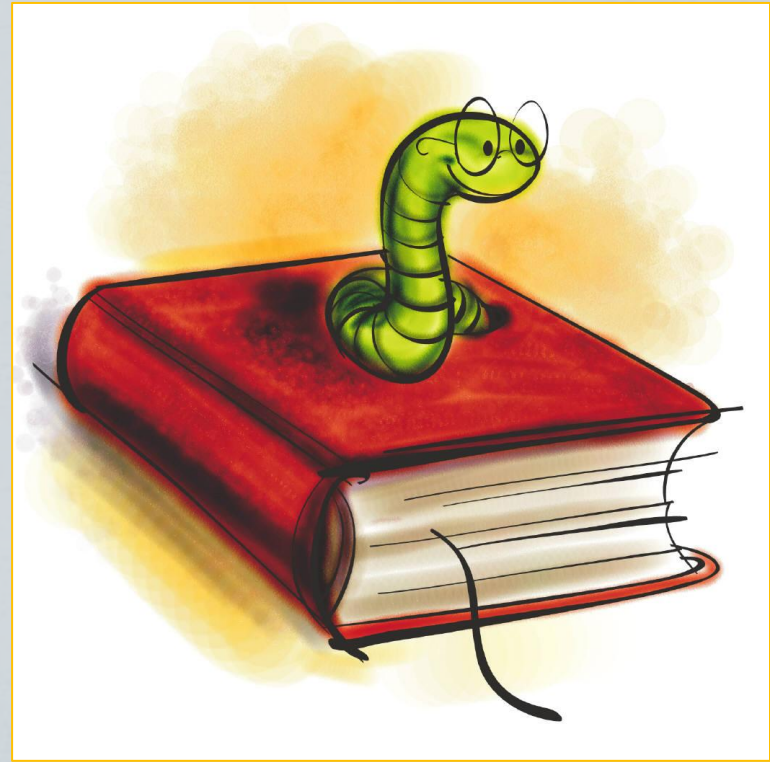
המעבר מהכתב למשמעות

- אורתוגרפיה
- הקשר
- פונולוגיה (?)

מה קורה כאשר קורא נתקל במילה דו-משמעית?

ספר

מה קורה כאשר קורא נתקל במילה דו-משמעית ?

מלים דו משמעיות (הומוגרפים)

הטרופונים - מלח

- משמעות שונה
- אורתוגרפיה משותפת
- צליל שונה

משמעות
משנית

משמעות
דומיננטית

הומופונים - רוח

- משמעות שונה
- אורתוגרפיה משותפת
- צליל משותף

משמעות
משנית

משמעות
דומיננטית

מה קורה כאשר קורא נתקל במילה דו-משמעית ?

מלה דו-משמעית בהקשר ניטראלי

הבלשן הידוע היה ממש נבוך כאשר לא מצא מלה נרדפת למלה **ספר** ...

הבלשן הידוע היה ממש נבוך כאשר לא מצא מלה נרדפת למלה **גיל** ...

• אם שתי המשמעויות מתעוררות

=< קושי ועיכוב בקריאה

• אם רק משמעות אחת מתעוררת

=< אין קושי, קריאה רגילה

מה קורה כאשר קורא נתקל במילה דו-משמעית ?

מלה דו-משמעית בהקשר של המשמעות **המשנית**

הבלשן ...למלה **ספר**, אך אישתו הציעה את המונח **מעצב שיער**

הבלשן ...למלה **גיל**, אך אישתו הסבירה שמדובר **בשמחה ועליזות**

- אם מתעוררת המשמעות הדומיננטית (לא תואמת להקשר)

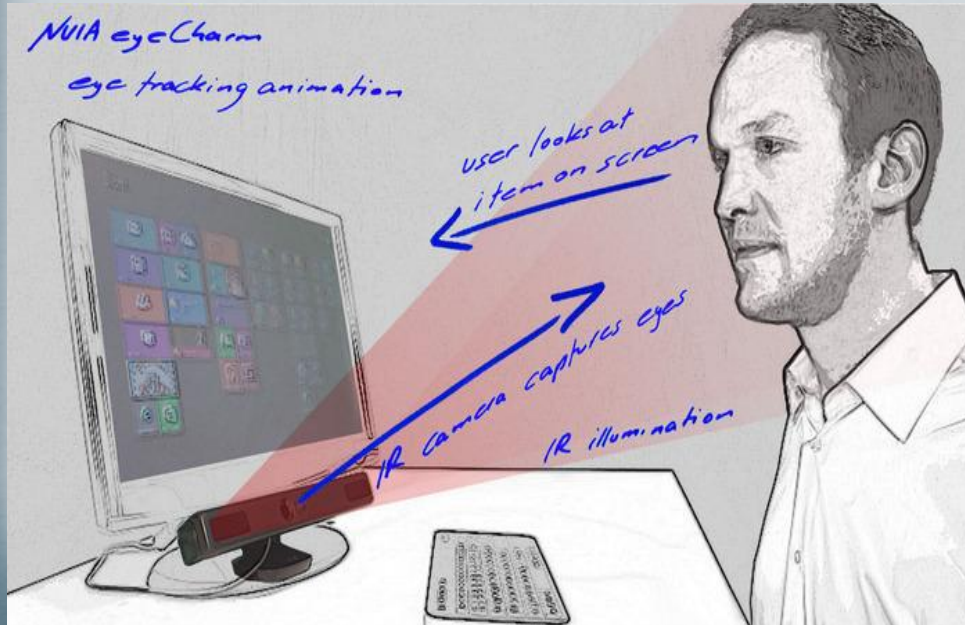
=> קושי ועיכוב בקריאה

- אם מתעוררת המשמעות המשנית (תואמת להקשר)

=> אין קושי, קריאה רגילה

שיטה: תנועות עיניים בקריאה

הבלשן... למלה **ספר**, אך אישתו הציעה את המונח **מעצב שיעור**

פיקסציה ראשונה 4
מבט ראשון 5 4
מעבר ראשון 7 6 5 4
מבט שני 12
שיעור רגרסיות

שיטה

מלת מטרה (הטרופון/הומופון/מלת ביקורת) בהקשר ניטראלי

הבלשן הידוע היה ממש נבוך כאשר לא מצא מלה נרדפת למלה **ספר** ...

הבלשן הידוע היה ממש נבוך כאשר לא מצא מלה נרדפת למלה **גיל** ...

הבלשן הידוע היה ממש נבוך כאשר לא מצא מלה נרדפת למלה **זוג** ...

מלת מטרה בהקשר של המשמעות המשנית

הבלשן ... למלה **ספר**, אך אישתו הציעה את המונח **מעצב שיער**

הבלשן ... למלה **גיל**, אך אישתו הסבירה שמדובר **בשמחה ועליזות**

הבלשן ... למלה **זוג**, אך אישתו מיהרה להציע **את המונח צמד**

שיטה

נבדקים:

- 37 סטודנטים, עברית שפת אם ללא ליקויי למידה

גירויים:

- 36 סטים של משפטים מתואמים
- כל שישיה מייצגת את 6 תנאי הניסוי -
- 3 סוגי מלת מטרה (הטרופן / הומופון / ביקורת) X
- 2 סוגי הקשר (ניטראלי / משמעות משנית)
- 72 משפטי הסחה, אחרי כל אחד מהם שאלת הבנה.

הליך:

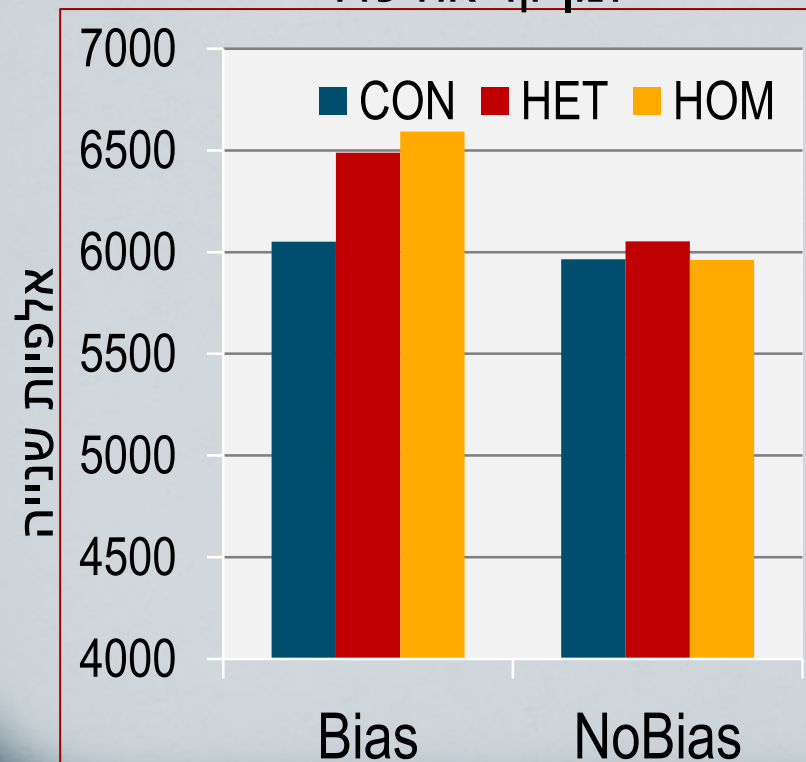
- הנבדק קורא את המשפטים בקריאה דמומה
- בסה"כ הוא קורא 6 משפטים מכל תנאי, כך שכל משפט הוא מסט שונה.

תוצאות

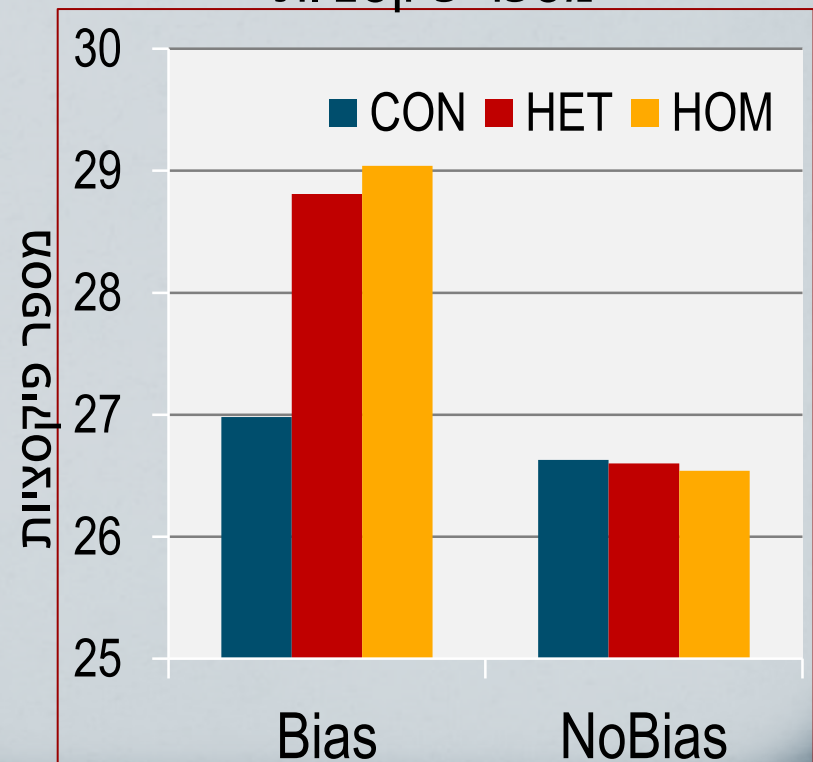
האם המשפטים המכילים מלים דו-משמעיות קשים יותר לקריאה?

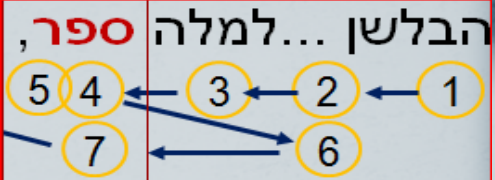
- במשפטים עם הקשר תואם למשמעות המשנית - יש קושי
- מידת קושי דומה במשפטים המכילים הומופונים והטרופונים.

זמן קריאה כללי

מספר פיקסציות

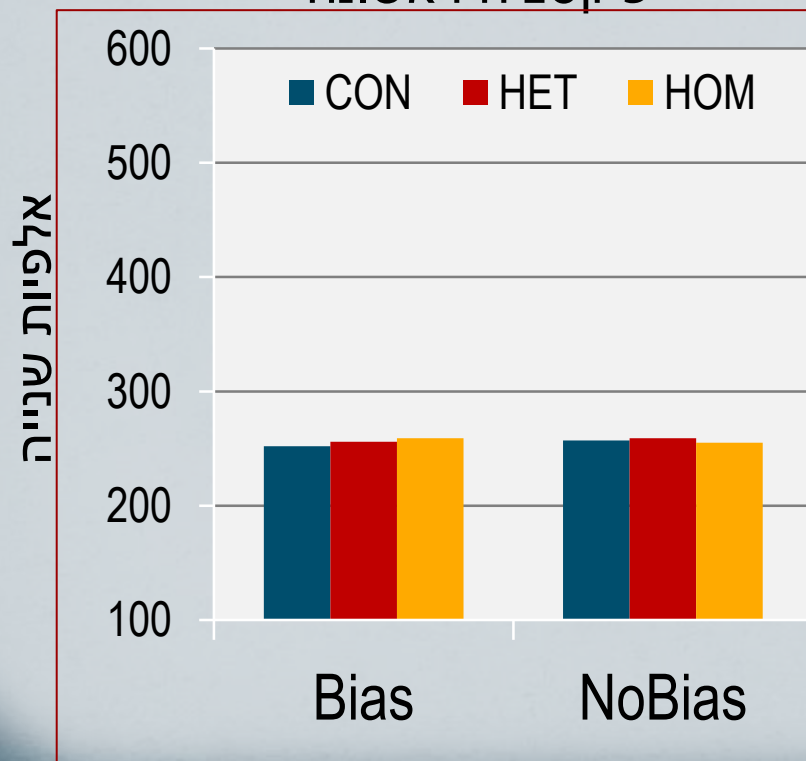

תוצאות

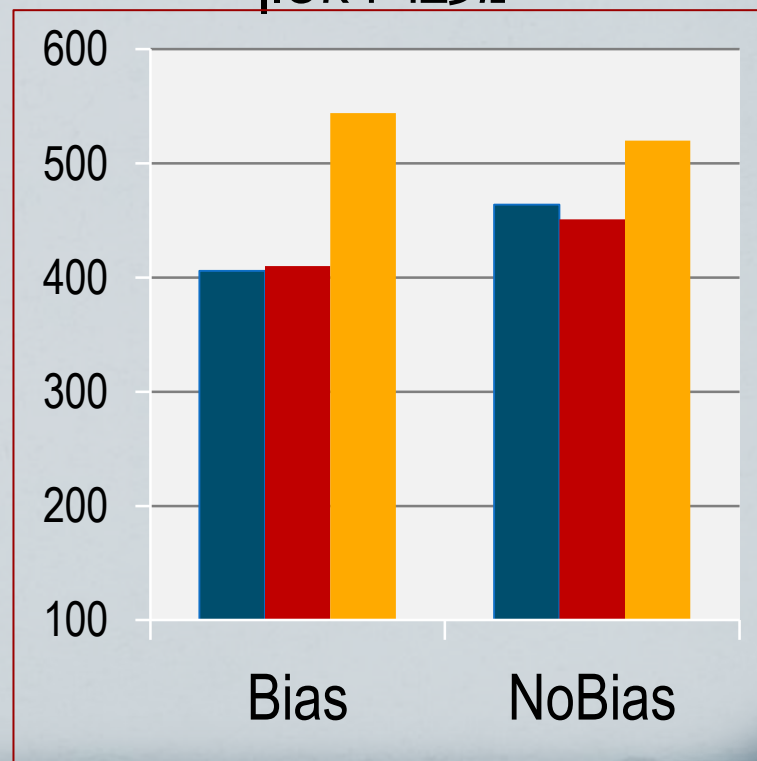
מה קורה במפגש הראשון עם מלת המטרה?

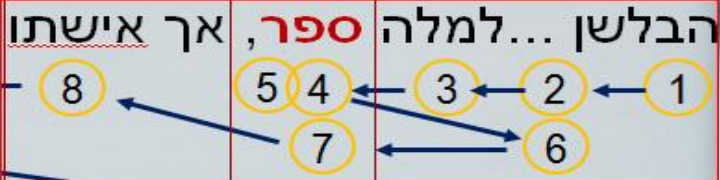
- אין עדות לקושי בפיקסציה ראשונה
- עדות ראשונה לקושי - במשך הזמן המצטבר במעבר ראשון על מילת המטרה - רק בהומופונים

פיקסציה ראשונה

מעבר ראשון

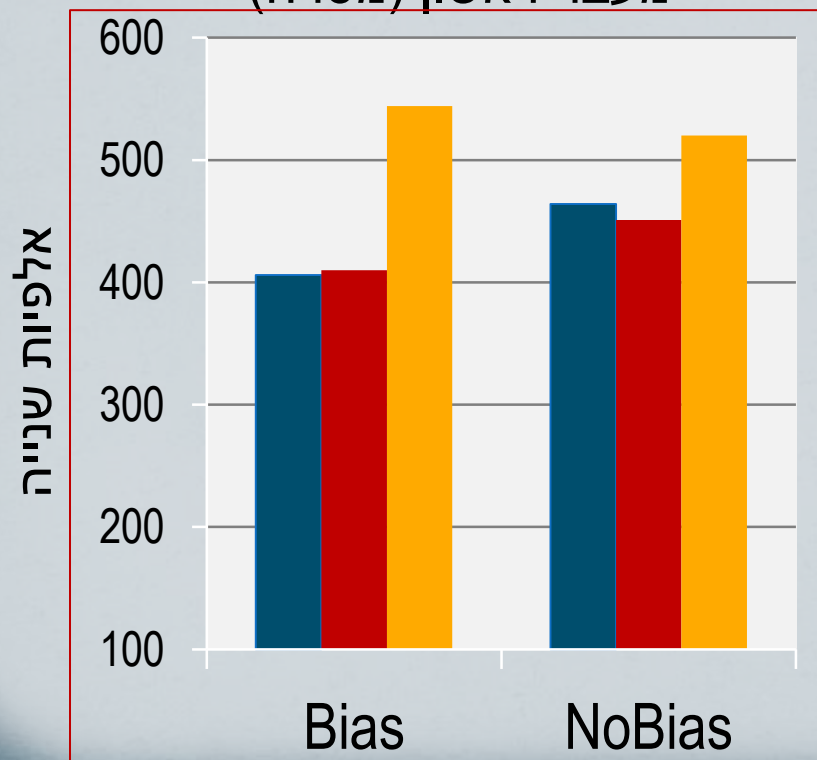

תוצאות

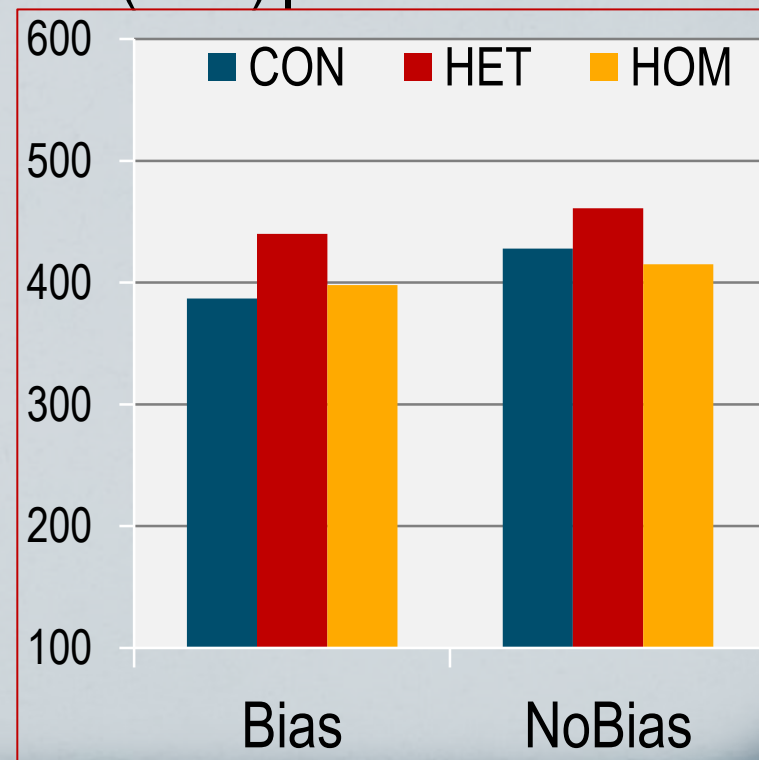
מה קורה קצת אחרי המבט הראשון ? במבט הראשון באיזור הזליגה -

- הקושי בהומופונים נעלם.
- מתעורר קושי בהטרופונים.

מעבר ראשון (מטרה)

מבט ראשון (זליגה)

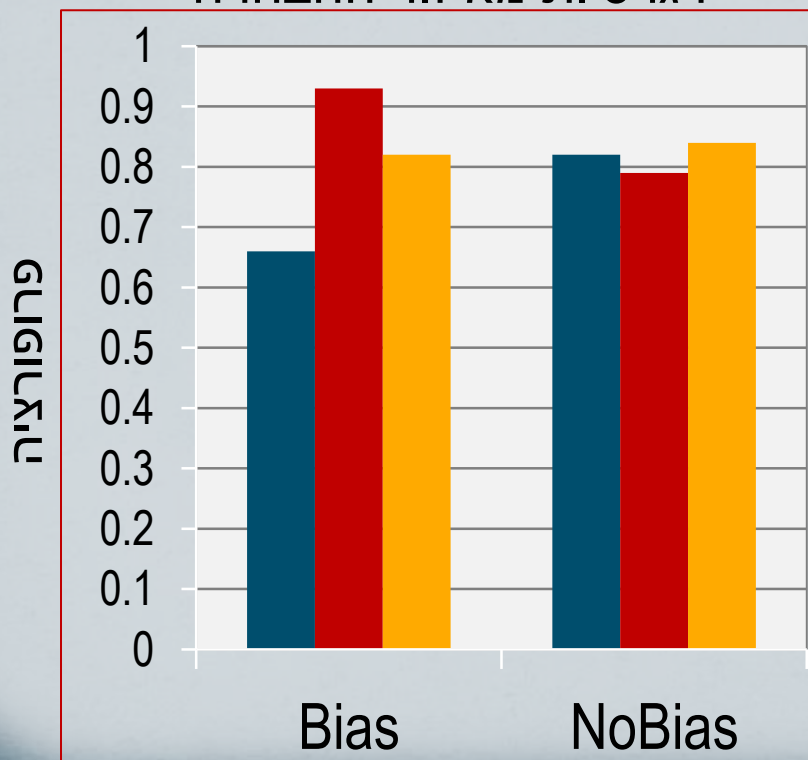

תוצאות

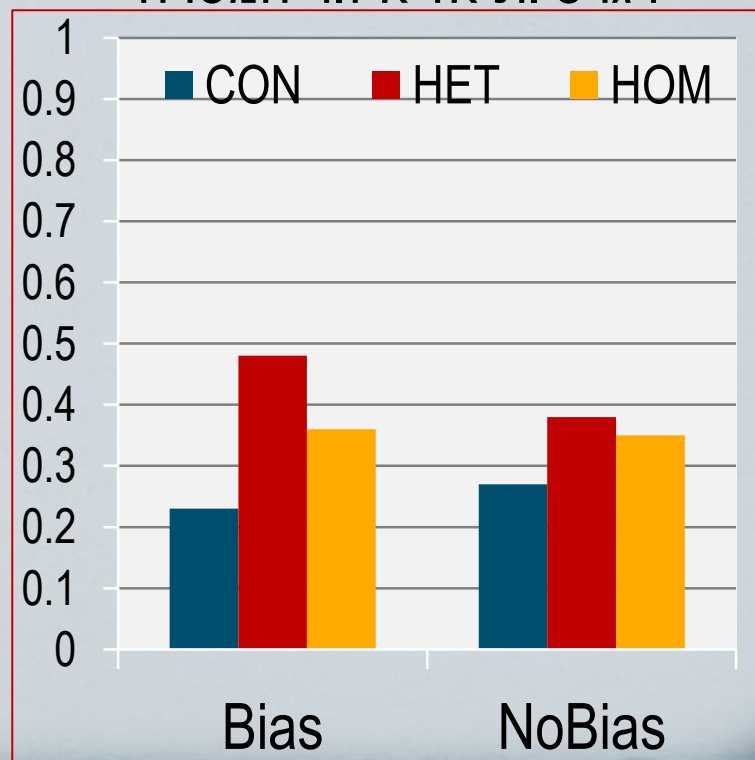
מה קורה אחרי שהקורא הגיע לאזור ההבהרה?

- יותר רגרסיות מאזור ההבהרה במשפטים עם הקשר מבהיר מבממשפטים ניטראליים - המגמה הזו בולטת יותר בהטרופונים מאשר בהומופונים.
- דפוס דומה גם ברגרסיות חזרה לתוך איזור המטרה.

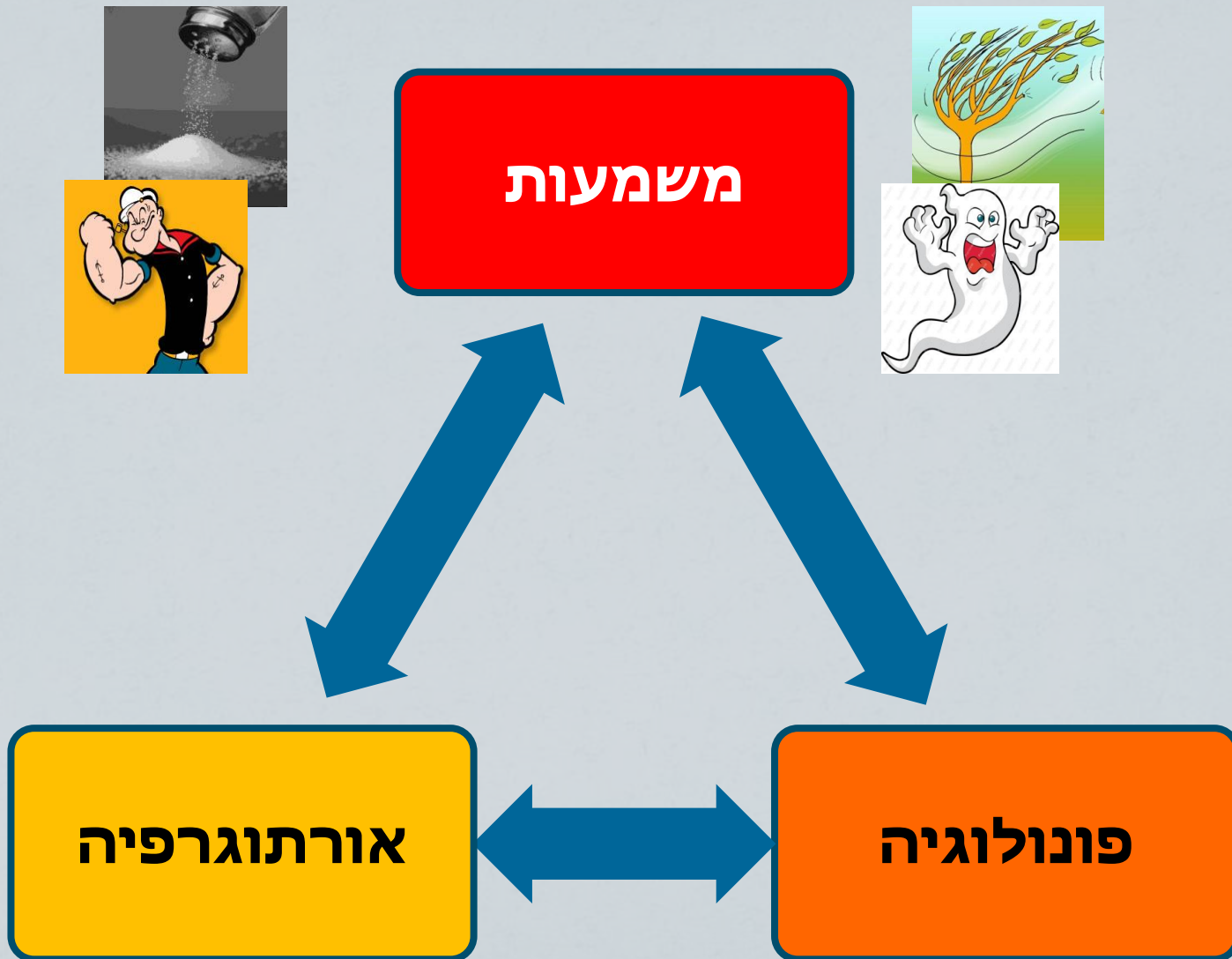
רגרסיות מאיזור ההבהרה

רגרסיות אל איזור המטרה

דיון

דיון

קושי בעיבוד ראשוני (לפני ההקשר) -

- שתי המשמעויות מתעוררות בתהליך הקריאה (בניגוד לאנגלית) - ייתכן שבגלל ריבוי ההומוגרפים בעברית - דפוס קריאה שונים

הבדלים בין הומופונים להטרופונים בתיזמונים שונים

- הומופונים: אורתוגרפיה $\leq$ ייצוג פונולוגי אחד $\leq$ שתי המשמעויות.
- הטרופונים: אורתוגרפיה $\leq$ שני ייצוגים פונולוגיים
- $\leq$ הייצוג הדומיננטי נשלף לפני הייצוג המשני.
- המשמעות הדומיננטית נשלפת מיידית בשני המקרים, המשמעות המשנית נשלפת מוקדם יותר במקרה של הומופונים

הבדלים בין הומופונים להטרופונים לאחר ההקשר המבהיר

- הומופונים - הייצוג הפונולוגי המשותף עדיין זמין, ואין צורך לחזור למלה הכתובה לצורך עיבוד המשמעות מחדש.
- הטרופונים - עיבוד המשמעות מחדש דורש ייצוג פונולוגי שונה לכן יש יותר צורך לחזור למלה הכתובה - לאורתוגרפיה.

סוף

תודה :-!

תודה לעוזרת המחקר שלנו
נעמה צור
המחקר נערך במכון לעיבוד מידע וקבלת החלטות

The Institute of Information Processing
and Decision Making (IIPDM)

המכון לעיבוד מידע וקבלת החלטות (מעמק"ה)

University of Haifa